

محمد علی ذاکری
تهیه کننده:

تلاش داریم گوشه‌ای از معارف اهل بیت را به مخاطبان مان معرفی کنیم

از دلایل انتخاب سالن سنگلج این بود که مخاطبان این سالن عموم مردم هستند و چون ما با زبان هنر صحبت می‌کنیم، شاید تا رسیدن به بخشی از نمایش مخاطب متوجه موضوع اثر نشود، بعد از آن ما سیر نمایش را با یک شیب ملایم نمایش به داستان حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها وصل می‌کنیم. فضای سنگلج و همراهی و استقبال مخاطبان در سال گذشته، سبب اصلی این بود که ما امسال دوباره در مجموعه سنگلج توفیق خدمت‌گزاری داشته باشیم.

تمرینات این نمایش چقدر طول کشیده؟
تمرینات این نمایش حدود دو ماه طول کشیده است اما فرایند نوشتن متن نمایشنامه، سوزن‌بافی، پیدا کردن مستندات و کتاب‌های مرتبط با این نمایش و بعدش هم تمرین‌های سرود و تمرین‌های تئاتر و حدوداً شش ماهی طول کشیده است یعنی از آن روزی که نویسنده قلم برداشته تا اجرا، حدوداً شش ماه است که مشغولیم.

آیا همکاری شما با علیرضا ناسوتی نویسنده اثر، محدود به این نمایش بود یا در آثار قبلی نیز همکاری داشتید؟
الحمد لله آقای ناسوتی هم با قلم سبزشان و هم توانایی بسیار بالایشان در این زمینه، سه سال است که همراه ما هستند و ما نیز در کنار ایشان توفیق خدمت‌گزاری داریم. الحمد لله، ایشان در زمینه نوشتن متن‌های تاریخی و رئال امروزی بسیار حاذق، ماهر و توانمندند و همین امر سبب ادامه دار شدن این همکاری است.

سخن پایانی
همه‌ی هم و غم و تلاش ما بر این است که با این اثر، گوشه‌ای از معارف اهل بیت را به مخاطبان مان معرفی کنیم و در این راه قدم کوچکی برداریم. لذا از هر کسی که توانایی‌اش را دارد خواهش می‌کنم که برای تبلیغ، انتشار و اشتراک معارف اهل بیت قدمی بردارد؛ خواهش می‌کنم که هم خودشان شرکت کنند و هم دیگران را دعوت کنند، ان‌شاءالله که این برنامه مرضی رضای حضرت زهرا باشد این برنامه.

سخن پایانی
برای این کار زحمت کشیده شده است و زحمتی با نیت خالص، البته من خودم را عرض نمی‌کنم. اما این دوستان و جوانان با نیت خالص، زمان‌گذاری زیاد و تلاش فراوان سعی کردند کاری درخور این ایام آماده کنند. کاری که ادعا نمی‌کنیم و نمی‌گوییم در شأن حضرت صدیقه طاهره سلام‌الله‌علیها، اما درخور این ایام و حاوی پیامی برای مخاطب باشد و ان‌شاءالله اثر خوبی نیز بر مخاطب بگذارد. من دعوت می‌کنم از همه عزیزان و مخاطبان که از این فرصت محدود اجرا استفاده کنند، تشریف بیاورند، ما را سرفراز کنند و کار را ببینند.

محمد علی ذاکری
تهیه کننده:

تلاش داریم گوشه‌ای از معارف اهل بیت را به مخاطبان مان معرفی کنیم

حرفه اصلی تان چیست و ورودتان به عرصه تهیه‌کنندگی نمایش چطور بود؟
من یک دبیر فرهنگی و معلم ریاضی هستم که در قسمت پرورشی در خدمت بچه‌ها بوده به مشاوره آموزشی می‌پردازم. تهیه‌کنندگی از اینجا شروع شد که نیت ما خدمت‌گزاری بود و هدف مان این بود که معارف اهل بیت را در قالب تئاتر و هنر بیان کنیم. رفته‌رفته در این چند سال، به لطف حضرت زهرا در این جایگاه فعالیت‌مان گسترده‌تر شد و تا جاییکه می‌توانیم سعی بر این داریم که از هر خدمتی که بشود در این جایگاه انجام داد، دریغ نکنیم.

همکاری تان با آقای عمرانی در این زمینه چطور شکل گرفته است؟
چند سالی است که ما برای کارگردانی آثار از ایشان دعوت می‌کنیم. در واقع در ابتدا دو سال پیش از ایشان دعوت کردیم تا به عنوان بازی‌گردان در کنار نمایش «نظاره‌گر» که قرار بود در حوزه هنری اجرا شود، باشند و سال پیش نیز همچون امسال از ایشان درخواست کردیم که بحث کارگردانی را قبول کنند. بنابراین امسال سومین سالی است که در خدمت ایشانیم و به نظرم واقعا لطف حضرت زهرا بود که واسطه رفاقت ما با یکدیگر شدند.

آیا وزارت فرهنگ از این آثار پشتیبانی می‌کند و این پشتیبانی جنبه مالی دارد؟ یا کار با سرمایه شخصی استفاده پیش رفته است؟
از آنجایی که نمایش ما تاریخی است و به صورت مستند و متنقن از روی کتاب‌های تاریخی نوشته می‌شود، خیلی دوست داریم که مجوز رسمی هم بگیریم تا تبلیغات مان مشکل نخورد. به هر حال اینکه فرایند مجوز گرفتن و نمایش مستند کامل طی شود سبب می‌شود که دیگران با خیال راحت بپذیرند که چه اتفاقاتی در صدر اسلام افتاده است. برای همین ما حتی در سال‌هایی که در سالن‌های وزارت ارشاد اجرا نمی‌کردیم، از مسئولین امر خواهش می‌کردیم که بیابند، بازبینی کرده و مجوز صادر کنند. امسال هم، الحمد لله با یک مرتبه بازبینی، توانستیم مجوز را بگیریم. بحث پشتیبانی مالی در کار نبوده و همیشه به قول معروف این فضا، فضای دلی بوده و به صورت خودجوش کار انجام می‌شده است.

بنابراین بعد مالی‌اش را به صورت مستقل و فردی جلو می‌برید؟
بله کاملاً درست است.

با توجه به این که این دومین اجرای شما در سالن سنگلج است، مخاطب سنگلج را تا این لحظه چطور دیدید؟
به لطف خدا از طرف سالن‌های متعددی درخواست داشتیم تا تا کار را آنجا اجرا کنیم. پیرو همین امر ما چند موضوع را مدنظر گرفتیم: یکی بُعد مسافت بود، دیگری امکانات سالن، و یک مورد مهم دیگر مخاطب بود. یکی

نمایشی خود را حفظ کند. اما چیزی که در نهایت به تأثیرگذاری اثر می‌انجامد این است که به قول قدیمی‌ها «حرفی که از دل برآید، لاجرم بر دل نشیند». بنابراین آن چیزی که من با تمام وجودم به آن اعتقاد دارم و می‌خواهم از آن دفاع و درباره‌اش صحبت کنم، اگر واقعا تلاش کنم که از وجودم برآید، ان‌شاءالله بر دل تماشاگر هم می‌نشیند و اثرگذار خواهد بود. ضمن اینکه ما درباره اهل بیت بخصوص در سوگواره‌هایی که درباره اهل بیت است، مطالب احساسی و عاطفی فراوانی داریم و شنیدن ظلم‌ها و فجایعی که بر حق اهل بیت وارد شده، خود به خود اثرگذار است و تماشاگر را با شما همراه می‌کند.

در کشور ما سوگ نیز موسیقی خاص خودش را دارد و این موسیقی می‌تواند برای نمایش ارزش افزوده ایجاد کند. شما درباره موسیقی این نمایش چه کردید؟
در نمایش‌های مذهبی ما تقیداتی داریم و این طور نیست که بتوانیم از هر موسیقی استفاده کنیم. پیروی همین امر به جای موسیقی از سرود استفاده کردیم و اساساً عنوان کار را نیز «نوا نمایش» گذاشته‌ایم. گروه سرود نوجوانانی در کنار کار هستند که در قسمت‌های حساس کار، سرود می‌خوانند و این سرود در فضا سازی کار، تأثیرگذار و کمک‌کننده ماست و دیگر نیازی به موسیقی جداگانه نیست. اما در قسمت‌های دیگر از افکت، وکال و... استفاده می‌شود.

گاه در نمایش‌های مذهبی و آیینی از دکور مینیمال یا نمادین استفاده می‌شود. آیا شما نیز در این اثر چنین نگاهی به دکور داشتید؟
خیر، کار ما دکور دارد و رویکرد مینیمال و نگاه نمادین نداشتیم. حتی در اجرایی که سال گذشته در سالن سنگلج داشتیم، بخشی از یک کوه را ساختیم یا بعضاً فضا سازی‌های دیگری مثل صحنه‌های مسجد پیامبر، مسجدی در مدائن، صحنه کوچه بنی‌هاشم و در خانه حضرت زهرا را که هر ساله در نمایش داریم و ساخته می‌شود. امسال هم صحنه سازی و دکور داریم و البته سعی می‌شود دکور قابل حمل باشد که راحت بتوان آن را تعویض کرد و از ماشین‌ری سالن نیز در این راستا بهره برد تا در مدت زمان کوتاهی تغییر صحنه انجام شود. دوستان ما در گروه زحمت زیادی برای تهیه دکور می‌کشند و زمان زیادی صرف می‌شود، بعضی وقت‌ها حتی تا ساعاتی قبل از اجرا، همچنان برخی روتوش‌های نهایی دکور انجام می‌شود تا کار دقیق و ان‌شاءالله زیبا انجام شود.

آیا این نمایش، باز هم در طول سال اجرای دیگری خواهد داشت؟

از آنجاییکه این نمایش مناسبتی است، این گروه همین نمایش را در طول سال اجرا نخواهد کرد. اما دوستان در حال جمع‌آوری آرشییوی از متن‌های سال‌های مختلف هستند که همگی قابلیت اجرا در سال‌های بعد را دارند. البته نسبت به بعضی از متن‌ها این درخواست همیشه وجود داشته که در سال بعد هم اجرا شوند. اما صحبت این بود که تا زمانی که دوستان انرژی و توان دارند و نویسنده و عوامل در دسترس هستند، شروع به تولید متن‌های جدید کنیم و سپس، در سال‌های آینده از تکرار این آثار استفاده شود.

و در آن نامه اشاره شده که آنها چه برخوردی با دختر پیامبر کرده‌اند. درباره منابع نیز به، این داستان منابع مستند دارد. اصل منبع در کتاب بحارالانوار مرحوم علامه مجلسی آمده و در دو کتاب دیگر هم این موضوع آورده شده است. مرحوم محقق، جناب حجت الاسلام والمسلمین مرحوم آقای احمد رحمانی همدانی، در کتاب فاطمة الزهراء بَهجة قلب المصطفى (ص) تحقیق شده این مطلب را مفصلاً آورده است؛ اینکه این نامه از طرف چه کسی بوده، به چه کسی بوده و چه مطالبی در آن آمده، دقیقاً در آن کتاب مورد پرداخت قرار گرفته است. اشاره شده است. البته این داستان منابع دیگری هم دارد، که من در همین حد خدمتتان عرض می‌کنم.

بازیگران این نمایش چگونه انتخاب شدند؟
گروهی که من با آن‌ها همکاری می‌کنم، گروه «سما» متشکل از جوانان بسیار مخلص است که همراهی قابل توجهی در زمینه کار اهل بیت داشته‌اند و ما سعی کردیم از همین جوانان استفاده کنیم. بعضی از آن‌ها تجربه کمی در زمینه تئاتر داشتند و از میان آنها برخی، سابقه تئاتری دارند و پیشتر در چندین کار تئاتر حضور داشته‌اند. به این ترتیب، سعی کردیم از داشته‌های خود گروه استفاده کنیم به همین علت از بازیگر بیرونی یا به اصطلاح بازیگر نامی و مشهور استفاده نشده است.

در شیوه نمایش‌های آیینی، مذهبی و سنتی، شما بیشتر از چه فرمی استفاده کردید؟ آیا مثلاً از نقالی یا تعزیه‌خوانی استفاده شده است؟
اگرچه مدل اجرایی ما آیینی است ولی قالب کار، قالب نمایش است؛ بسیاری از داستان‌هایی که ما کار می‌کنیم رئال هستند، ولی بعضاً حالت سوررئال نیز دارند. همینطور بعضی از متن‌هایی که به اجرا رسانده‌ایم به مدل‌های امروزی تئاتر نزدیک‌تر هستند، اما به عنوان ابزاری برای بیان محتوای دینی استفاده شده‌اند و قالب این نمایش نیز رئال و تاریخی است.

در نمایش‌هایی که به مسائل مذهبی به خصوص بر اساس مستندات تاریخی برمی‌گردند، چه مسائلی باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد؟ در شخصیت‌پردازی‌ها چه باید کرد که هم باورپذیر باشد و هم آنگونه که می‌خواهیم روی احساسات و تفکر مخاطب تأثیر بگذارد؟

بله، سؤال بسیار خوبی است. اولاً ما در زمینه مذهبی متأسفانه با محدودیت متن مواجهیم و امیدوارم که نویسندگان در این بخش فعالیت بیشتری داشته باشند و روی متن‌های ادبی و نمایشی مذهبی بیشتر کار کنند. آنچه در مورد متن و سناریو باید مورد توجه قرار گیرد این است که ضمن اینکه ما باید داستان‌پردازی داشته باشیم، نمایش نیاز به فضا سازی دارد و گاه اصلاً نیازی به دیالوگ نیست و باید یک مفهوم را بر اساس حرکات نمایشی به مردم رساند، در متن‌ها باید مقید به تاریخ اسلام نیز باشیم؛ یعنی نمی‌توانیم از آن حد و حدود خارج شویم. چرا که مخاطب از ما منابع می‌خواهد تا بداند داستان از کجا آمده و بر چه مستنداتی پایدار است. بنابراین، از یک طرف باید پایبند تاریخ باشیم و از طرف دیگر باید فضای نمایشی را رعایت کنیم. حالا یک جاهایی ناچاریم شخصیت‌هایی را به داستان اضافه کنیم و یا شخصیت‌هایی را کم کنیم تا اثر بتواند حالت

